

De viktigste stilartene i Marker

Empire 1800 – 1870

Empire hadde utenlandsk stenarkitektur som forbilde. Det er en streng stil med et elegant, enkelt og regelmessig formspråk, preget av søylemotiver og portaler. Noen empirebygninger har senere fått "sveitserstilpynt".

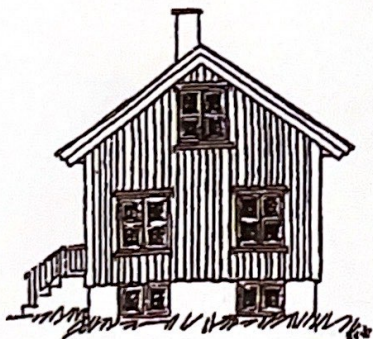
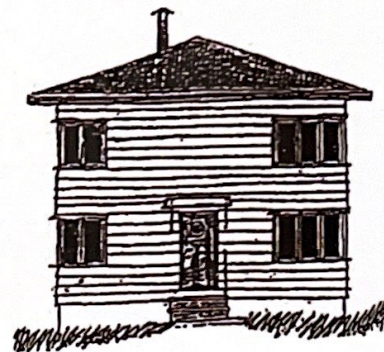

Sveitserstil 1850 – 1920

Høye, halvannen eller toetasjes trehus med store takutspring og synlige konstruksjoner, ofte malt i kontrastfarger. Vakre løvsagdetaljer (snekkergleder) i tre på verandaer, i listverk, vindusomramning, gavler og spir. Husene har gjerne høy grunnmur med kjeller og større etasjehøyde med høye krysspøstvinduer. På gårdene gikk man over fra å ha mange uthus til å samle flere under ett tak, den nye, store låven. Alle hus fikk saltak tekket med rød teglsten og vegger av stående rødmalt låvepanel. Veggene i fjøset var bygd i rød teglsten.

Funksjonalismen 1925 – 1940

Ny teknologi ga nye materialer og nye byggemetoder. Funksjonen bestemte utformingen. Unødvendig utsmykninger ble fjernet. Husene fikk enkle, rene former og flate eller valmede tak med liten takvinkel. Reisverkshusene fikk ofte liggende panel. Vindusåpningene var gjerne store uten sprosser, men med midtpost og ofte plassert i hjørnet på huset.

Småhus på 1950-tallet

De fleste husene ble finansiert via Husbanken, som satte strenge krav til størrelse, utforming og nøktern materialbruk. Takvinkelen var bratt og ga mulighet for utnyttelse av lofts-etasjen. Vinduene hadde midtpost, gjerne med horisontale sprosser.

Typehus 1965-

Forbildene er bl.a. amerikanske bungalower og andre utenlandske typer hus. Disse boligene er gjerne beregnet for byer og tettsteder og passer dårlig på landsbygda. Nå hentes også inspirasjon fra tidligere byggestiler i Norge.

Restaurering av kulturhistoriske bygninger

Gamle hus er store antikviteter. De ble laget av førsteklasses materialer. Ved restaurering bør en bevare mest mulig av husets opprinnelige bygningselementer. Bare deler som er ødelagt, skiftes ut. Ofte kan en nøye seg med å skifte ut enkelte panelbord eller deler av det, ikke hele veggen. Kanskje bare bunnkarmen på et vindu, istedenfor hele vinduet. Det frarådes å bruke trykkimpregneret virke. Mindre tilbygg og påbygg kan tillates dersom endringene underordnes bygningens hovedform/volum, material- og fargebruk. Den opprinnelige hovedformen må være synlig etter at tilbygg/påbygg er foretatt.

Taket

Taket kalles ofte husets femte fasade. Takform/ vinkel, fasadeutforming, materialbruk og detaljering bør være lik den eksisterende eller tilbakeføres til tidligere utseende. Taksten i tegl, ikke sement. Takrenner i sink, ikke plast.

Panel og listverk

Panelet skal være høvlet, og man skal bruke samme profilering og treslag (gran eller furu) på panel og listverk som tidligere.

Vinduer

Gamle og originale vinduer bør repareres. Glassene skal settes inn med kitt med gjennomgående sprosser. Vinduene skal i de fleste tilfeller være sidehengslet og vindusrammene skal ha hjørnebeslag. Det skal ikke være ventiler i selve vinduet eller rammen. Hvis vinduer må skiftes, kopier de gamle vinduene i minste detalj. Ta av både utvendig og innvendig listverk forsiktig og sett disse tilbake på plass. Bruk aldri falske sprosser utenpå vinduet.

Dører

De originale dørene skal brukes hvis mulig. Hvis en ikke har tilstrekkelig dokumentasjon på originaldørene, må de lages i stilrett utføring.

Unngå “nostalgisering”!

Dvs. å sette på vindussprosser, snekkkerfrydsrekkverk, blyglass m.m. på hus i byggestil med enkel detaljering (funksjonalisme, tidlig etterkrigsbebyggelse m.m.).

Ny bebyggelse i et kulturhistorisk miljø

Nybygg skal tilpasses eksisterende bebyggelse (også gårdstun). Det skal fortrinnsvis videreføre eksisterende bebyggelsesstruktur (byggeskikk), volum, takform/takvinkel, materialbruk, form og farge. Målet er å forsterke og videreutvikle stedets karakter. Uthus er en viktig del av miljøet. Det må medfølge fasadeoppriss av nabobygninger for bedømmelse av byggets tilpasning til omkringliggende miljø.

Litteratur

Biblioteket har en rekke hefter og bøker om byggeskikk og restaurering. Ellers les på nettet, bl.a. www.ra.no, se “Råd om bygningsvern” www.gamletrehus.no www.frogn.kommune.no/byggeskikk/

*Ditt hus er
naboens utsikt!*

Utdrag fra Plan- og bygningsloven og Kulturminneloven

I forbindelse med byggesaker fastsetter *Plan- og bygningsloven* kommunens ansvar for å ivareta god byggeskikk. Disse paragrafene er:

§74.2 Planløsning og utseende – “skjønnhetsparagrafen”

“Kommunen skal se til at et hvert arbeid som omfattes av loven, blir planlagt og utført slik at det etter kommunens skjønn tilfredsstiller rimelig skjønnhetshensyn, både i seg selv og i forhold til omgivelsene. Det skal bl.a. ha en god estetisk utforming i samsvar med tiltakets funksjon og med respekt for naturgitte og bygde omgivelser. Kommunen kan utarbeide retningslinjer for estetisk utforming av tiltak etter loven”.

§92 Andre bestemmelser – tredje ledd:

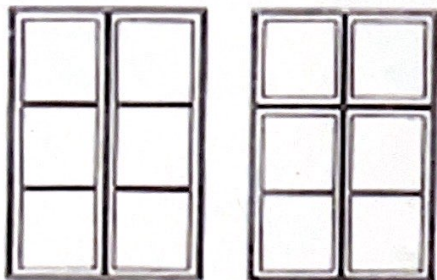
“Ved endring av bestående byggverk og ved oppussing av fasade gjelder §74.2 tilsvarende.

Kommunen skal se til at historisk, arkitektonisk eller annen kulturell verdi som knytter seg til en bygnings ytre, så vidt mulig blir bevart”.

§79. Kommunen kan forby bebyggelse som etter sin art eller størrelse avviker vesentlig fra det som er vanlig i strøket.

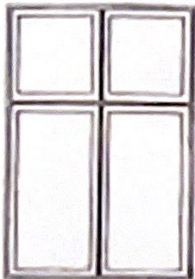
Ifølge *Kulturminnelovens § 25* har kommunen plikt til å sende søknad om riving eller vesentlig endring av ikke fredet byggverk eller anlegg oppført før 1850 til Fylkeskonservatoren senest fire uker før søknaden avgjøres.

Empirevinduet

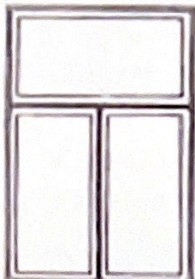
ca. 1800 – 1880, 1920-

Krysspostvinduet

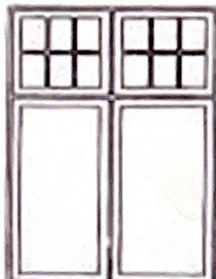
ca. 1860 – 1920

T-vinduet

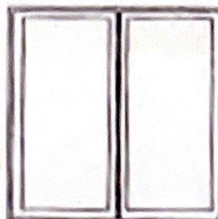
ca. 1880 – 1920

Jugendvinduet

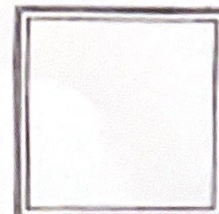
ca. 1905 – 1920

Funkisvinduet

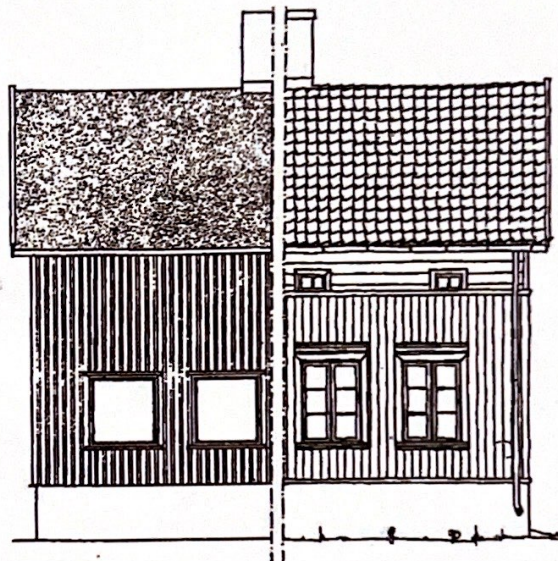

ca. 1930 – 1960

Vippevinduet

ca. 1960-

Bytt ikke bort huset ditt bit for bit!